3 Μαΐου 2019

Κρίμα! Ερμηνευτική προσέγγιση της πορείας προς Εμμαούς (Ηλίας Λιαμής, δρ. Θεολογίας, Καθηγητής Μουσικής, Πρόεδρος της Συνοδικής Υποεπιτροπής Καλλιτεχνικών Εκδηλώσεων της Εκκλησίας της Ελλάδος)

/ Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες

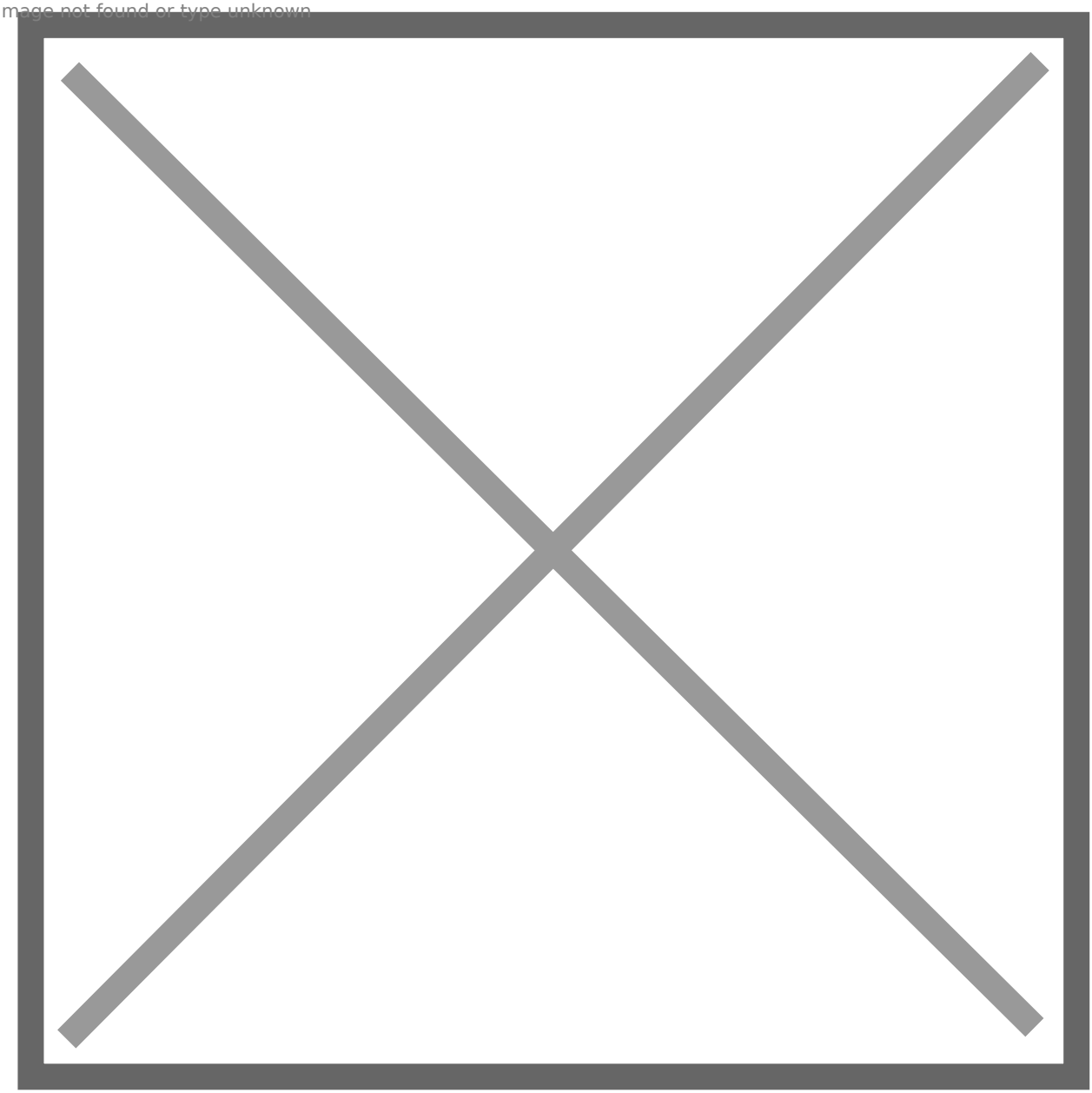

***«Και ιδού, δύο από τους μαθητές πήγαιναν αυτήν την μέρα εις κάποιο χωριό, που απείχε από την Ιερουσαλήμ ένδεκα περίπου χιλιόμετρα και το οποίον λεγόταν Εμμαούς… Και ενώ αυτοί συνομιλούσαν και συζητούσαν περί του Ιησού, ο ίδιος ο Ιησούς τους πλησίασε και πήγαινε μαζί τους… Τα δε μάτια των εμποδίζονταν από κάποια υπερφυσική δύναμιν, δια να μη τον αναγνωρίσουν… Και πλησίασαν στο χωρίον, όπου οι δύο μαθητές πήγαιναν και αυτός φαινόταν ότι προχωρούσε μακρύτερα… Αυτοί όμως με τις επίμονες παρακλήσεις των τον ανάγκασαν να μείνει… Και ενώ κάθισε κοντά στο τραπέζι του φαγητού μαζί μ΄ αυτούς, επήρε τον άρτον, τον ευλόγησε ευχαριστώντας τον Θεόν, όπως συνήθιζε να κάνη προ του φαγητού, και αφού τον έκοψε σε κομμάτια, έδωσε σ΄ αυτούς… Την στιγμήν αυτήν, όταν είδαν τον τρόπον της ευλογίας και του τεμαχισμού του άρτου, άνοιξαν με θείο φωτισμό τα μάτια των και ανεγνώρισαν αμέσως τον διδάσκαλό τους… Αλλά αυτός έγινε αμέσως άφαντος από αυτούς*» **(Λκ. 24, 13-35).**

Κρίμα! Κρίμα! Δυο ανάσες δίπλα του, δυο ανάσες. Και να πεις ότι δεν είχατε τη διάθεση, δεν είχατε την πίστη!

Βγαίνω από το σκοτεινό τούνελ των άσκοπων καθημερινών συγκρούσεων. Στέκομαι μπροστά στην «Πορεία προς Εμμαούς». Ο πιο κοινότυπος πίνακας των αστικών σπιτιών της δεκαετίας του ΄60, μαζί με τη Τζοκόντα και τον «Ναυτικό με το τσιμπούκι». Μα ο πίνακας του δικού μου σπιτιού, εκεί, στο βάθος του σαλονιού, διαφέρει. Δεν έχει μόνο τα χρώματά τής reproduction. Επάνω του κρατάει όλες τις παιδικές μου στιγμές, τις άπειρες παιδικές μου στιγμές, που ξόδεψα να τον παρατηρώ. Τα θεόρατα δέντρα, το πέτρινο γεφύρι, η γλυκιά σκιά του μονοπατιού, η Εμμαούς στο βάθος. Κι εκεί, στο κέντρο, τρεις φιγούρες. Στη μέση, ένας λευκοφορεμένος διαβάτης και δίπλα του δυο άλλοι. Ακούνε τον συνοδοιπόρο τους, που με σηκωμένο χέρι μιλάει. Είμαι βέβαιος, ο δικός μου πίνακας διαφέρει. Ξέρει να με ρουφάει. Τα φύλλα των δέντρων σαλεύουν, η ησυχία διακόπτεται μόνο από μακρινά κελαηδίσματα. Μ΄ αρέσει εδώ. Τους τρεις διαβάτες δεν του ξέρω. Για κείνους έμαθα αργότερα και βάλθηκα να συνδυάζω τη μορφή τους με τα γεγονότα. Ο Λουκάς και ο Κλεόπας! Κι ανάμεσά τους ο Χριστός. Ο αναστημένος Χριστός να τους μιλάει. «Μα δε βλέπουν, δε βλέπουν;», αναρωτιόμουν πάντα. Δε βλέπουν. Τόσα χρόνια στον πίνακα αλλά δε βλέπουν. Με θύμωναν κάποτε. Όχι πια. Αντίθετα, με τον καιρό, τους αγαπάω περισσότερο. Γατί όσο τα χρόνια περνούσαν, η τύφλωσή τους τούς έκανε οικείους, σημερινούς.

Image not found or type unknown

Δεν φταίνε αυτοί, δεν φταίμε εμείς. Φταίει το δωμάτιο που ζούμε, αυτό το δωμάτιο με τους μονόδρομους καθρέφτες. Απ΄ τη δική σου τη μεριά βλέπεις το είδωλό σου. Από πίσω όμως σε παρακολουθούν, κι ας είναι αόρατοι για σένα. Ίδιοι καθρέφτες σαν εκείνους των ανακρίσεων, που βλέπουμε στις αστυνομικές ταινίες.

Φίλε μου Κλεόπα, φίλε μου Λουκά, δε βλέπουμε. Τα δέντρα γύρω σας γίνανε κάστρα τσιμεντένια. Και τα γεφύρια, κόμβοι μυρίων εποχουμένων. Το δωμάτιο όμως αυτό, το δωμάτιο με τους μονόδρομους καθρέφτες, είναι η πιο διαχρονική αξία και το πιο διαρκές αμάρτημα. Κάθε πρόσωπο, κάθε ανθρώπινη ύπαρξη που περνάει από τη ζωή μας γίνεται είδωλό μας. Νομίζουμε πως βλέπουμε, νομίζουμε πως ανταμώνουμε. Και στην πραγματικότητα καθρεφτίζουμε πάνω της τα δικά μας χαρακτηριστικά. Η δίψα για σχέση, η δίψα μας γι΄ αγάπη εκτονώνεται σε

μονολόγους με το είδωλό μας.

Αρνιόμαστε την έκπληξη. Νομίζουμε πάντοτε πως ξέρουμε το «πως» και το «γιατί» για κάθε άνθρωπο που συναντάμε. Όπως κι εσείς νομίζατε πως ξέρατε όλη την ιστορία, που είχε διαδραματιστεί μπροστά στα μάτια σας. Του τά ΄πατε του Χριστού το απόγευμα εκείνο χαρτί και καλαμάρι. Του διηγηθήκατε την ίδια τη ζωή Του. Πώς έζησε, πώς δίδαξε, πώς προδόθηκε, πώς σταυρώθηκε, πώς πέθανε και πώς τάφηκε. Αμ, δε μιλάγατε σ΄ εκείνον. Με τις προσδοκίες και τα όνειρά σας κάνατε διάλογο. Για το θυμό σας, που δεν έγινε τίποτε, εκεί που περιμένατε τόσα πολλά. Τίποτε. Αυτό δεν του είπατε; «Εμείς ελπίζαμε ότι αυτός είναι εκείνος που έμελλε να ελευθερώσει τον Ισραήλ. Και είναι τρίτη μέρα από τότε που πέθανε και δεν έχει συμβεί τίποτα». Η βεβαιότητά μας πως ξέρουμε πάντα τι συμβαίνει, η βεβαιότητά μας πως καταλάβαμε, η στέρεη πεποίθηση πως τα εξηγήσαμε όλα, είναι οι καθρέφτες που δε μας αφήνουν ν΄ αντικρίσουμε την έκπληξη πίσω από το τζάμι.

Καθρέφτης και η θεολογία σας. Τα ξέρατε όλα καλά. Κι όσα δεν θυμόσασταν, ώρες σας τα ανέλυε ο διδάσκαλος. Όλη την Παλαιά Διαθήκη σάς ανέλυσε. Προφήτες, τον έναν πίσω από τον άλλον, εξηγήσεις και αναλύσεις στην αυθεντικότερη, στην πιο άρτια παρουσίαση. Όμως κι αυτά, όπως και τα δικά μας, γίνανε φυλακή. Ξέρετε που καταλήγω; Ότι κι εσείς, όπως κι εμείς, δεν πιστεύουμε κατά βάθος πως αξίζουμε τέτοια θυσία. Όπως και τότε εσείς, όπως και σήμερα εμείς, ανατρεφόμαστε για να υμνούμε, να θαυμάζουμε τις ζωές των άλλων. Ψηλά, ψηλά, κάθε μέρα και ψηλότερα ανεβαίνουν τα είδωλα στα μάτια μας. Στολές και αξιώματα και ύφος και ...γνόφος φαρισαϊκός στερούσε τον Θεό απ΄ την απλότητά σας, απ΄ την απλότητα που γρήγορα σας μάθανε να την λογάτε γι΄ ασημαντότητα. Δεν διαφέρουμε. Το ύφος και το στυλ και οι στολές, οι κάθε είδους στολές, πλημμύρισαν τις οθόνες και κάθε βράδυ, κάθε ώρα, μας εμπεδώνουν την πεποίθηση της ασημαντότητάς μας. Μπήκε και ο διδάκαλος σας, ο διδάσκαλός μας, ο γλυκός μας ο Θεός, στους υποψήφιους επώνυμους. Δόγματα και τελετές και τύποι και παράδοση γίνανε μέρος του καθρέφτη. Λόγοι βαθείς, γλώσσα ακατάληπτη, το «τότε», πάντα το «τότε», τότε που μόνον τότε γίνονταν θαύματα.

Τίποτα και όλα γίνονταν τότε, τίποτε και όλα γίνονται τώρα. Ούτε εσείς καταλάβατε, ούτε εμείς καταλαβαίνουμε. Κι εκείνος και τότε δίπλα σας, και τώρα το ίδιο. Τόσο δίπλα, ν΄ αγγίξεις τα μεταμορφωμένα κύτταρά του, το μεταμορφωμένο παντελόνι του, το σακάκι του, το χέρι του, το χέρι του, να το κρατάς σφιχτά και να μπεις κρατώντας το στην αιωνιότητα, όποια και να ΄ναι.

Τίποτε κι όλα γίνονται τώρα. Γλυκό ποτάμι των σχεδίων του, των περιστάσεων που ελέγχει, των λαθών που μεταλλάσσει. Να δείχνει, να δείχνει πίσω απ΄ τον

μονόδρομο καθρέφτη το τσαμπί των δώρων του, να έχει κολλήσει το πρόσωπό του στο τζάμι, στο τζάμι που απ τη μεριά μας συνεχίζει να καθρεφτίζει τα ...κατορθώματά μας, τα φράγματα της ροής των ακτίνων Του, την ομίχλη μπροστά απ΄ τον ηλιακό Του δίσκο.

Ένα σύμπαν ολόκληρο και στη μέση το δωμάτιό μας με τους επίμονους καθρέφτες. Να οσμίζεσαι, όπως κι εσείς θα οσμιζόσασταν στον δρόμο προς Εμμαούς, πως κάτι τρέχει και πως δεν μπορεί να είναι τόσο απλά και προβλέψιμα τα πράγματα. Γύρω σας, γύρω μας, ένα σύμπαν άλλων σχεδίων, άλλων διαστάσεων, άλλων δυνατοτήτων. Ανέτοιμοι εσείς, ανέτοιμοι κι εμείς να στείλουμε το βλέμμα στ΄ ακροδάχτυλά μας, στο δέρμα μας, στην καρδία μας. Μόνο εκεί, στυλωμένη εκεί η ματιά μας, στα μάτι του ειδώλου μας, που μόνο ένα πιστεύει βαθιά: δεν μπορεί, είναι αδύνατον ν΄ αξίζει η ζωή κάτι περσότερο απ΄ την κακομοιριά και την μαγεία των τελετών. Κοιτάμε επίμονα το μάτι του ειδώλου μας. Έτσι θα το κοιτάγατε κι εσείς. Καλά θα το είχατε πια καταλάβει. Τόσες φορές τα΄ ακούσατε από το στόμα Του: όλα, όλα δομές και εξουσίες, ισχυροί κι οι προύχοντες, γραφεία και επιτροπές, όλα, όλα σάπια, τάφοι κεκονιαμένοι. Ε, και; Παρακάτω! Είναι αυτή η αλήθεια, είναι αυτή η μόνη αλήθεια του κόσμου; «Ξύπνησα, ξύπνησα», σου λέει η ματιά σου. Κι εσύ συνεχίζεις να κοιτάς επίμονα το βλέμμα του ειδώλου σου, γιατί πέρα, εκεί, στο βάθος του, μια ελπίδα μακρινή, μια τόση δα ελπίδα, γιατί κλαίω, γιατί δεν αναπαύομαι, ποιο είναι το φυσικό μου που με ταλαίπωρε, τι με καλεί, για ποια ζωή πλάστηκα;

Τον ακούγατε και η καρδιά σας φλεγότανε. Δεν το λέω εγώ. Εσείς το είπατε. Και η δική μας φλέγεται. Κοιτάμε τα πρόσωπα των άλλων, των φίλων, της γυναίκας μας, των παιδιών μας και μια φλόγα πόθου καίει α σωθικά μας, να σπαργάμε τον καθρέφτη και να ενωνόμασταν με το άλλο προωπο, την διαφορτική μύτη, το διαφορετικό στόμα, τα άλλα μαλλιά, το άλλο κορμί, την άλλη ψυχή. Μας καίνε τα λόγια που δε μιλάνε, μας καινέ οι μορφές που μένουν μακρινές, μας καίει η κληρονομιά των Πατέρων μας που τόσο ευλαβικά κρατήσαμε, που τόσο ορμητικά θελήσαμε να την ακουμπήσουμε στους επόμενους, κι ας καταντάει αραιά-συχνά στείρα, βουβή, βαριά. Των αγίων Πατέρων μας η ζωή κρύφτηκε πίσω απ΄ τον μονόδρομο καθρέφτη και μείναμε έρημοι και μόνοι, παρέα με άμφια και σιρίτια, παρέα με το κέλυφος, το άδειο κέλυφος των δομών. Πιστέψαμε στη ζωή τους, δεν πιστέψαμε όμως στην δική μας ζωή κι ήρθε το βάρος των μορφών και μας συνέθλιψε.

Άνθρωποι, ανάμεσα σε δισεκατομμύρια ανθρώπους, ζωές σταγόνες σ΄ ένα χείμαρρο προς στην άβυσσο. Κι ο Δάσκαλός μας Κλεόπα και Λούκα μου πίσω από το τζάμι να σου δείχνει με νοήματα «εγώ ξέρω εσένα και για σένα είμαι τώρα πίσω από δώ και επιμένω». Μα δε καταλάβατε. Ούτε κι εμείς καταλαβαίνουμε. Μέχρι που αποφασίζει να μπει στο δωμάτιο. Ώρα περπάταγε δίπλα σας. Χρόνια μας τραβάει καθημερινά το μανίκι του μυαλού μας. Τον βλέπουμε κι Αυτόν, όπως βλέπουμε όλους του γύρω μας να μιλάνε σαν κι εμάς, να κινούνται και να κάνουν

ότι κι εμείς. Ίδιος ο Χριστός μας με τον δικό σας Χριστό. Γοητευτικός όπως και ο δικός σας, ομιλητής πύρινος όπως και ο δικός σας, γνώστης των μυστηρίων όπως και ο δικός σας. Αλλά…όμοιος με σας, όμοιος με μας. Μεγάλη η δύναμή Του, αλλά μεγάλη και η δύναμη τ΄ ανθρώπου! Τον φυλακίσαμε στη ματιά μας, ξέρουμε πάντα να τον κάνουμε κομμάτι τού ειδώλου μας. Του διαμαρτυρηθήκατε, γιατί αργεί να πάρει τα όπλα, γιατί δεν γίνεται μέρος των σχεδίων σας. Δε διαφέρουμε. Κι εμάς, οι φόρμες είναι έτοιμες. Αν δε χωράει, αν αρνηθεί, τόσο το χειρότερο για Κείνον. Τα σχέδιά μας προηγούνται των σχεδίων Του. Κι ας δρα παλέυοντας με τα προγράμματά μας. Κι ας νουθετεί. Κι ας έρχεται την ώρα των μεγάλων ανατροπών της λογικής μας να ψιθυρίζει στ΄ αυτί μας: «Ανόητοι και βραδείς τη καρδία, δεν βλέπετε πως έτσι έπρεπε να γίνει;» Μέχρι που πιάνει το ψωμί, ΄πως και τότε σ΄ εσάς. Αμ, δεν ήταν το ψωμί Απόστολοί μου. Η καρδιά σας ήτανε, ευλογημένη και σπασμένη σε κομμάτια. Και τώρα που το σκέφτομαι, ούτε η καρδιά σας ήτανε. Ο καθρέφτης σας ήτανε. Πάντα έρχεται να σπάσει τους καθρέφτες μας. Και καθώς πέφτουν τα θρύψαλα, εξαφανίζεται. Πάντα ξέρει πότε πρέπει να εξαφανιστεί για να μην διαλυθούμε. «Φύγε από κοντά μου Κύριε», του είπε ο μοναχός, την ώρα που άνθιζε η προσευχή του, «θα σπάσει η καρδιά μου». Από τι; Από το μέγεθος της ζωής που μας περιμένει. Από το τέντωμα της καρδιάς και του μυαλού μας να καταλάβει όλον τον καινούργιο χώρο, όταν γκρεμίστηκε η φυλακή των κατόπτρων. Όπως εσείς, που επί τόπου τρέξατε να καλύψετε το χώρο αντίστροφα, από την Εμμαούς στην Ιερουσαλήμ. Αμέσως, μέσα στη νύχτα. Και ξέρετε πως νύχτα δεν ήταν. Ποτέ μετά το σπάσιμο των κατόπτρων, των μονόδρομων κατόπτρων, δεν είναι νύχτα.

Λέω να σας ακολουθήσω στο δρόμο για τη Ιερουσαλήμ. Σε κάθε μας βήμα θ΄ αφήνουμε πίσω μας και μια βεβαιότητά μας. Σε κάθε στροφή, θα ξεφορτωνόμαστε βεβαιότητες και ακλόνητες πεποιθήσεις. Θα κρατάμε την καρδία μας σε κομμάτια κι όποιον βρίσκουμε θα τον κερνάμε καρδιά. Θα του λέμε πως αυτά που φαίνονται δεν είναι όλη η αλήθεια. Θα του λέμε πως αυτά που του λένε οι άλλοι και ο εαυτός του είναι τις περισσότερες φορές ψέματα και κακόγουστα αστεία. Θα του λέμε, πως το πιο βέβαιο ρήμα στη ζωή αυτή είναι το «νομίζω», το ευλογημένο αυτό ρήμα, σημάδι επίγνωσης της λειψής μας ματιάς και των ορίων μας. Θα βρούμε πολλούς στο δρόμο μας. Δεν κινδυνεύομε όμως να μείνουμε από καρδιά γιατί οι καρδιές είναι μαγεμένες, είναι ευλογημένες. Συνέχεια σκορπίζονται κι όμως είναι αδαπάνητες. Μόνο κινδυνεύουμε να κοπούμε από τα γυαλιά, αν παρασυρθούμε να ξαναφτιάχνουμε καθρέφτες, μονόδρομους καθρέφτες. Κι αν το είδωλό μας θ΄ αρχίσει πάλι να σχηματίζεται, θα πάρουμε μπογιά και σ΄ όποιον παγωμένο τοίχο βρίσκουμε θα γράφουμε:
«Συμπονάω Χριστέ μου, βοήθει μου τη σκληροκαρδία»._